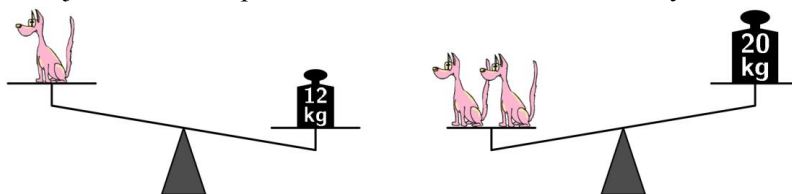

Ристо Малчески
Скопје

ПРЕСМЕТУВАМЕ И СПОРЕДУВАМЕ МАСИ

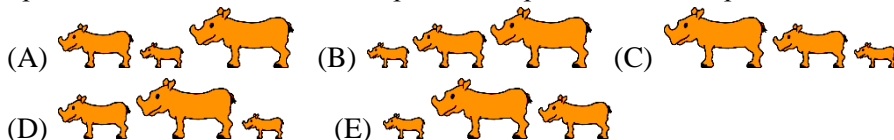
На часовите по математика се запозна со единиците за мерење маса. Во оваа статија ќе разгледаме неколку задачи во кои споредуваме и определуваме маси на предмети и животни.

1. Две кучиња имаат иста маса. Масата на едно куче е природен број. Разгледај ги долните цртежи. Колкава е масата на едно куче?

Решение. Од левиот цртеж заклучуваме дека масата на едно куче е помала од 12 kg . Понатаму, од десниот цртеж заклучуваме дека масата на едно куче е поголема од $20:2 = 10\text{ kg}$. Бидејќи масата на едно куче е природен број, а само бројот 11 е поголем од 10 и е помал од 12 заклучуваме дека масата на едно куче е 11 kg .

2. Носорозите Јан, Кан и Ман отишле на прошетка. Јан оди прв, Кан во средината, а Ман оди последен. Јан има маса 500 kg повеќе од Кан. Кан има маса 1000 kg помалку од Ман. На која од следниве слики се прикажани Јан, Кан и Ман подредени во редоследот од прошетката?

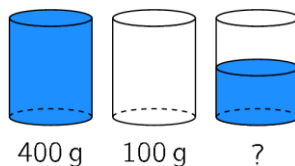

Решение. Со J, K, M да ги означиме масите на Јан, Кан и Ман, соодветно. Од условот на задачата следува $J = 500 + K$ и $M = 1000 + K$. Според тоа,

$$M = 1000 + K = 500 + (500 + K) = 500 + J.$$

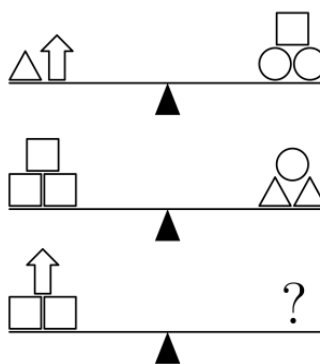
Значи, за масите на Јан, Кан и Ман добиваме $K < J < M$. Значи, Јан е средниот носорог, Кан е најмалиот и Ман е најголемиот носорог и во овој редослед тие се прикажани на сликата (A).

3. Полна чаша со вода има маса 400 грама. Празна чаша има маса 100 грама (цртеж десно). Колкава маса има чаша која е до половина полна со вода?

Решение. Масата на водат кога чашата е полна е еднаква на $400 - 100 = 300 \text{ g}$. Според тоа, масата на водата кога чашата е до половина полна со вода е еднаква на $300 : 2 = 150 \text{ g}$. Значи, масата на чаша која е до половина полна со вода е еднаква на $100 + 150 = 250 \text{ g}$.

4. Разгледај го цртежот десно. Што треба да се стави на празниот тас на третата вага за да таа биде во рамнотежа?

Решение. На десните тасови на првите две ваги заедно има:

3 квадрати, 1 триаголник и 1 стрелка.

На левите тасови на првите две ваги има:

1 квадрат, 2 триаголника и 3 круга.

Ако од двете страни извадиме по

1 квадрат и 1 триаголник,

тогаш рамнотежата нема да се наруши и на десната страна ќе останат 2 квадрати и 1 стрелка, а на левата ќе останат 1 триаголник и 3 круга. Значи, на празниот тас на третата вага треба да ставиме 1 триаголник и 3 круга.

5. Едно јаболко и еден портокал имаат маса исто колку една круша и една праска. Едно јаболко и една круша имаат маса помалку отколку еден портокал и една праска, а една круша и еден портокал имаат маса помалку од едно јаболко и една праска. Кое парче овошје има најголема маса?

Решение. Масите на едно јаболко, еден портокал, една круша и една праска да ги означиме со x, y, z и t , соодветно. Според условот на задачата имаме $x + y = z + t$, $x + z < y + t$ и $y + z < x + t$. Затоа,

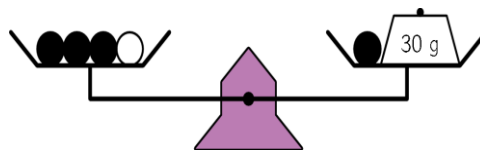
$2x + y + z = (x + y) + (x + z) = (z + t) + (x + z) < (z + t) + (y + t) = 2t + y + z$, од каде заклучуваме $x < t$. Сега од $x + y = z + t$ и $x < t$ следува $z < y$.

Слично,

$2y + x + z = (x + y) + (y + z) = (z + t) + (y + z) < (z + t) + (x + t) = 2t + x + z$, од каде заклучуваме $y < t$. Сега од $x + y = z + t$ и $y < t$ следува $z < x$.

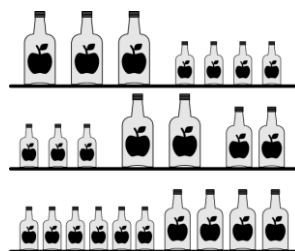
Сега од $z < x$ и $x < t$ следува $z < t$ и како $y < t$ заклучуваме дека најголема е масата t , односно најголема маса има една праска.

6. Павел има шест идентични црни топчиња и три идентични бели топчиња. Тој на вага поставил четири црни и едно бело топче и како на цртежот десно. Колкава е вкупната маса на деветте топчиња на Павел?

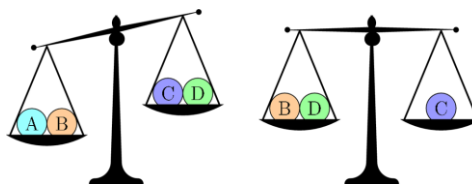
Решение. Ако од секој тас од вагата извадиме по едно црно топче, тогаш вагата ќе остане во рамнотежа. Значи, масата на 2 црни и 1 бело топче е еднаква на 30 g. Но, масата на 6 црни и 3 бели топчиња е три пати поголема, што значи дека таа е еднаква на $3 \cdot 30 = 90$ g.

7. Секоја полица на цртежот десно содржи вкупно 64 децилитри јаболков сок. На полиците има шишиња во три големини: големо, средно и мало шише. Колку децилитри јаболков сок содржи средното по големина шише?

Решение. На третата полица има 6 мали и 4 средни шишиња, што значи дека 3 мали и 2 средни шишиња соржат $64 : 2 = 32$ децилитри сок. Сега, од втората полица добиваме дека 2 големи шишиња содржат $64 - 32 = 32$ децилитри сок. Значи, 1 големо шише содржи $32 : 2 = 16$ децилитри сок. Сега, од првата полица добиваме дека 4 мали шишиња содржат $64 - 3 \cdot 16 = 16$ децилитри сок, што значи дека 1 мало шише содржи $16 : 4 = 4$ децилитри сок. Но, 2 средни и 3 мали шишиња содржат 32 децилитри сок, па затоа 2 средни шишиња содржат $32 - 3 \cdot 4 = 20$ децилитри сок. Конечно, 1 средно шише содржи $20 : 2 = 10$ децилитри сок.

8. Ако има четири топки кои тежат 10 g, 20 g, 30 g и 40 g. Тој два пати ставил топки на вага со тасови и ги добил состојбите прикажани на долните цртежи.

Опреди ги масите на топките?

Решение. Бидејќи само $10 + 20 = 30$ и $10 + 30 = 40$, а втората вага е во рамнотежа заклучуваме дека топката C тежи 30 g или 40 g . Ако топката C тежи 30 g , тогаш топката D може да има најмногу 20 g , па во овој случај првата вага треба да е во рамнотежа, што не е случај. Според тоа, топката C мора да има 40 g . Сега топката D има 10 g или 30 g . Ако D има 10 g , тогаш првата вага треба да е во рамнотежа, што не е случај. Според тоа, топката D има 30 g , а топката B има 10 g . Конечно, топката A има 20 g .

9. Пет топки тежат 30 g , 50 g , 50 g , 50 g и 80 g . На цртежот десно се прикажани три ваги со тасови, на секоја од кои се поставени некои од топките.

Определи ги масите на топките? Најди ги сите решенија.

Решение. Масите на топките A, B, C, D, E ги означуваме со a, b, c, d, e соодветно. Од условот на задачата имаме

$$c + d < a + b,$$

$$e + b < a + c,$$

$$a + d = e + b + c.$$

Од равенството $a + d = e + b + c$ заклучуваме дека масите a и d се 80 и 50 g , во некој редослед, а масите b, c и e се $30, 50$ и 50 g во некој редослед. Ако $d = 80\text{ g}$, тогаш

$$c + d \geq 30 + 80 = 110 > 100 = 50 + 50 \geq a + b,$$

што противречи на положбата на тасовите на првата вага. Затоа $d = 50\text{ g}$ и $a = 80\text{ g}$. Понатаму, од положбата на тасовите на првите две ваги заклучуваме дека масите на преостанатите три топки може да се произволно распределени, па затоа решенија на задачата се:

	a	b	c	d	e
Прво решение	80 g	30 g	50 g	50 g	50 g
Второ решение	80 g	50 g	30 g	50 g	50 g
Трето решение	80 g	50 g	50 g	50 g	30 g